

Корнієнко І. В.

*Національного університету «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри історії держави і права*

Є. В. ВАСЬКОВСЬКИЙ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ АДВОКАТУРИ В РОСІЇ

Сучасна наука визнає принципами організації та діяльності адвокатури: добровільність об'єднання адвокатів, незалежність і самоврядування адвокатських корпорацій, законність адвокатської діяльності, дотримання етичних норм, професіоналізм, гуманізм та ін. Історія розвитку інституту адвокатури в Україні дозволяє стверджувати, що ці принципи далеко не повною мірою реалізувалися у минулому, і сьогодні вони потребують постійного захисту, правового і організаційного забезпечення. До цього слід додати, що адвокатська діяльність як один із способів захисту приватних інтересів осіб у суді завжди була предметом дослідження вчених як у минулому так і у наш час.

У своїй науковій праці «Організація адвокатури», а саме у її другому томі, Є. В. Васьковський розкриває питання організації адвокатури, зокрема, досліджує її принципи, способи захисту адвокатурою прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

Учений наполегливо аргументовано доводив принципову відмінність змісту поняття «адвокатура» (*advocatio, l'avvocatura, abogacia, die advocatur, the advocacy, le ministère, d'avocat*) у законодавстві країн Західної Європи та вітчизняному законодавстві того часу. Так, на думку автора, у законодавстві країн Західної Європи термін «адвокатура» характеризує діяльність адвокатів, а не діяльність присяжних повірених. Саме на такому значенні цього слова побудована система аргументів Є. В. Васьковського щодо організації та призначення адвокатури, яка є елементом правосуддя, уповноваженим суспільством до захисту суспільних інтересів. На його думку, тільки визнання адвокатів уповноваженими представниками суспільства, а не найманими посібниками приватних осіб дає адвокатурі право на існування.

Є. В. Васьковський указує, що організація російської адвокатури ґрунтується на законодавстві 1864 та 1889 років і включає два класи: присяжних повірених та приватних повірених, до яких він прирівнює також помічників присяжних повірених. План дослідження сучасної російської адвокатури у нього є аналогічним дослідженню зарубіжної адвокатури (умови допуску до професії, підготовка, станова організація та дисциплінарні стягнення, внесення присяжних повірених до списку, права та обов'язки адвоката тощо).

Зокрема, Є. В. Васьковський докладно аналізує умови допуску до професії, виокремлюючи позитивні (вища юридична освіта, вік, стаж роботи) та негативні (перебування на державній службі, наявність неоплатних боргів, судимість з позбавленням усіх прав стану тощо). Окремо він

зупиняється на проблемі суміщення посади присяжного повіреного та університетського професора. Він наводить думку І. Я. Фойницького та О. І. Загоровського, які уважали, виступ університетського професора в якості правозаступника міг би посприяти розвитку адвокатури, але при цьому зауважує, що наявність у повірених великої кількості дрібної рутинної роботи по представництву інтересів фізичних та юридичних осіб робить таке поєднання навряд чи можливим.

Є. В. Васьковський, ґрунтуючись на нормах Судових статутів 1864 р. показує, що у Росії прийнято три варіанти підготовки до заняття адвокатською діяльністю: 1) практична робота по судовому відомству на таких посадах, де можна набути знань про судове провадження строком не менше п'яти років; 2) перебування кандидатом на посаді у судовому відомстві не менше п'яти років; 3) зайняття судовою практикою під керівництвом присяжних повірених в якості їх помічників строком не менше п'яти років. Статус останніх, резюмує Є. В. Васьковський практично співпадає зі статусом приватних повірених.

На думку Є. В. Васьковського станова організація російської адвокатури нагадує французький зразок: присяжні повірені приписуються до судової палати і за наявності їх числа не менше двадцяти можуть обрати раду присяжних повірених. Рада присяжних повірених обирається щорічно, для чого головою ради скликаються загальні збори; в цих загальних зборах головує особа, обрана для того присутніми. Рада здійснювала свою діяльність за різноманітними напрямками. Вона приймала (вносила до списку) й звільняла присяжних повірених, накладала дисциплінарні стягнення, розподіляла серед присяжних справи, в яких допомога надавалася безкоштовно, врегульовувала спори, що виникали між присяжними, тощо. Діяльність Ради контролювалася судовою палатою. Дисциплінарна влада ради присяжних повірених знов-таки, за висновком Є. В. Васьковського була сконструйована за французьким зразком.

Докладно зупиняється Є. В. Васьковський на правах та обов'язках адвоката. З них основним обов'язком є ведення цивільних та кримінальних справ, здійснення захисту у кримінальних справах, представництва у цивільних справах. Він указує на ряд заборон у діяльності присяжних повірених, а саме: купувати або іншим способом набувати права свого довірителя, вести справу проти родичів або близьких людей, вести справу одночасно обох сторін процесу, розголошувати таємниці свого довірителя.

Автор зупиняється також на питанні виплати гонорару та, особливо, на проблемі несумісності адвокатської діяльності з деякими заняттями. Він указує, що закон не забороняє адвокату заняття підприємницькою діяльністю.

Є. В. Васьковський писав про те, що російський адвокат за родом своїх занять не є правозахисником, а швидше виконує роль представника

у справах своїх клієнтів. Цю ж думку він послідовно проводить і у брошурі «Майбутнє російської адвокатури»

Таким чином, у наукових працях видатного вченого-правознавця, практикуючого адвоката Євгена Володимировича Васковського присутнє історико-правове обґрунтування організації адвокатури як правового інституту та як інструменту захисту суб'єктивних прав.

Підрозділ 3.2

Історія розвитку держави і права

Барабаш Н. О.

Криворізький факультет

*Національного університету «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін,
кандидат історичних наук, доцент*

«АВТОБІОГРАФІЧНІ ЗАПИСКИ» Н. А. МАРКЕВИЧА ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Вивчення соціального ладу Наддніпрянської України, що входила до складу Російської імперії, передбачає дослідження такої його складової, як дворянство. При формуванні джерельної бази вивчення дворянської верстви дослідники приділяють значну увагу винайденню й введенню до наукового обігу щоденниково-мемуарної групи джерел.

За довготривалою традицією існування автобіографічних та сімейних записок у дворянській культурі утворилися певні принципи побудови тексту, типологічні ситуації, епізоди й образи. На думку дослідників, головним у сімейних та автобіографічних записках є зображення історії родини, що охоплює декілька поколінь і показана в аспекті приватного внутрішньородинного, домашнього життя. Біографія автора будь-яких типових записок стає частиною надособового родового «начала» й розгортається на фоні життя родини в маєткових локусах, своєрідних «сімейних гніздах» (Николаева Н. А. Трансформация жанра семейных записок XVIII-XIX вв. в «Семейной хронике» С. Т. Аксакова / Н. А. Николаева // Материалы к Словарию сюжетов и мотивов русской литературы. – Вып. 6. – Новосибирск, 2004. – С. 64-82).

При характеристиці такого типу джерел, як сімейні та автобіографічні записки, обов'язковим є врахування особливостей автобіографічної пам'яті, яку в психології розуміють як особливий тип пам'яті, чії закономірності дозволяють особистості мати «самопрезентацію історії свого існування» (Нуркова В. В. Автобиографическая память: Структура,